

RAPORT DE EVALUARE

SPORIREA ACCESULUI ȘI A GRADULUI DE PARTICIPARE A COPIILOR LA EDUCAȚIE
TIMPURIE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Elaborat de:
Andrei BRIGHIDIN

Elaborat pentru:
Fondul de Investiții Sociale din Republica Moldova (FISM)

Chișinău, 21 iunie 2018

Notă: opiniile, concluziile sau recomandările exprimate în acest raport aparțin autorului și nu reflectă neapărat poziția FISM sau a Guvernului României.

CUPRINS

Mulțumiri.....	3
Sumar Executiv	3
Sumarul proiectului	4
Scopul, obiectivele și metodologia evaluării.....	6
Capitolul I: impactul proiectului.....	7
Impactul estimat în localitățile vizitate	7
Impactul estimat în toate comunitățile beneficiare	8
Factorii care au influențat impactul proiectului.....	8
Capitolul II: Rezultatele proiectului	9
Rezultatele constatate în baza cercetării în teren.....	9
Rezultatele estimative în toate comunitățile beneficiare.....	19
Factorii care au influențat rezultatele proiectului	20
Capitolul III: Relevanța și eficiența proiectului	22
Relevanța proiectului	22
Eficiența proiectului	23
Capitolul IV: Vizibilitatea și Durabilitatea proiectului	23
Vizibilitatea proiectului.....	23
Durabilitatea proiectului	24
Concluzii.....	25
Recomandări.....	26
AnexA I. Lista comunităților vizitate	27
Anexa 2. Chestionarele aplicate	28

MULȚUMIRI

Autorul prezentului raport este recunoscător echipei Fondului de Investiții Sociale pentru furnizarea informației cu privire la proiectul „Sporirea accesului și a gradului de participare a copiilor la educație timpurie în Republica Moldova”, deschiderea și abordarea critică în procesul de evaluare precum și sprijinul oferit în procesul de colectare a informației.

De asemenea, autorul mulțumește reprezentanților comunităților vizitate, inclusiv primarii, managerii de instituții preșcolare, părinții pentru timpul și informația oferită evaluatorului în cadrul vizitelor în teren.

SUMAR EXECUTIV

Prezentul document a fost realizat pentru Fondul de Investiții Sociale din Republica Moldova (FISM). Scopul evaluării a fost de implica beneficiarii, agenția de implementare și alți actori relevanți într-o discuție critică privind impactul, rezultatele și lecțiile învățate pe parcursul implementării proiectului „Sporirea accesului și a gradului de participare a copiilor la educație timpurie în Republica Moldova”, susținut financiar de Ministerul Afacerilor Externe al României.

Evaluarea a fost realizată în luna iunie 2018 și a fost bazată pe metode cantitative și calitative de colectare a datelor. Autorul raportului a examinat cu diligență documentele de proiect oferite de echipa de implementare a proiectului. Datele calitative au fost colectate prin intermediul vizitelor în 18 localități, selectate de evaluator în baza criteriilor de reprezentare geografică, sumele alocate, obiectivele urmărite.

Raportul de evaluare constată că proiectul a atins cu succes scopul proiectului. În comunitățile selectate, numărul de copii care au beneficiat de acces și condiții mai bune de educație preșcolară a crescut de la 5906 la 6818. Diligența și abordarea cost-eficientă a echipei FISM a condus la depășirea semnificativă a țintelor stabilite inițial (35 ide instituții preșcolare), fiind modernizate și dotate 84 de instituții preșcolare.

Grație intervenției realizate prin intermediul FISM, peste 760 persoane, cadrele didactice și personal tehnic au beneficiat de condiții mai bune de muncă grație lucrărilor de reparație civilă și dotarea cu bunuri în instituțiile preșcolare beneficiare. În rezultatul deschiderii instituției preșcolare sau grupelor noi, au fost create 72 locuri de muncă permanente. Peste 1000 de locuri temporare de muncă au fost create, din contul companiilor de construcții implicate în implementarea lucrărilor civile.

Proiectul a contribuit la promovarea și implementarea conceptului de „centru educațional de tip școală-grădiniță” pentru asigurarea accesului comunităților dezavantajate la programe de educație timpurie. Amplasarea unor grădinițe sub același acoperiș cu școala a îmbunătățit și condițiile de educație a 311 elevi.

Comunitățile beneficiare și echipa FISM s-au confruntat cu mai multe bariere care au fost depășite grație profesionalismului și flexibilității echipei FISM și a donatorului. Pe parcursul procesului de evaluare au fost identificate recomandări și bune practici de mobilizare comunitară, fundamentate în raport. Acestea pot fi valorificate în intervențiile ulterioare.

SUMARUL PROIECTULUI

În baza Memorandumului de Înțelegere dintre Ministerul Afacerilor Externe al României și Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova din 14.11.2014, Fondul de Investiții Sociale din Moldova (FISM) a fost desemnat drept partener de implementare al proiectului „Sporirea accesului și a gradului de participare a copiilor la educație timpurie în Republica Moldova”, reprezentând continuitatea Programului de asistență tehnică și financiară acordată Republicii Moldova de către Guvernul României.

Scopul proiectului a fost de a reduce discrepanțele dintre rata înrolării a copiilor de vârstă timpurie în grădinițele din mediul urban și cea din mediul rural prin sporirea accesului copiilor de vârstă timpurie la educație din localitățile rurale.

Proiectul a presupus realizarea a trei obiective specifice:

Obiectivul specific nr. 1: Dezvoltarea și modernizarea rețelei de instituții din localitățile rurale prin renovarea și construcția instituțiilor preșcolare, în funcție de necesitățile locale.

Obiectivul specific nr. 2: Îmbunătățirea condițiilor educaționale prin asigurarea metodicodidactică și tehnico-materială a instituțiilor de educație și dezvoltare timpurie a copilului, conform standardelor în vigoare

Obiectivul specific nr. 3: Promovarea și implementarea conceptului de „centru educațional de tip școală-grădiniță” pentru asigurarea accesului comunităților dezavantajate la programe de educație timpurie.

În conformitate cu Memorandumul de Înțelegere, circa 35 instituții preșcolare urmau să fie renovate/construite și, după caz, dotate cu bunuri.

Cadrul de rezultate al proiectului este prezentat în tabelul mai jos:

Obiectiv Specific (OS)	Rezultate	Indicatori de performanță
OS 1: Dezvoltarea și modernizarea rețelei de instituții din localitățile rurale prin renovarea și construcția instituțiilor preșcolare, în funcție de necesitățile locale.	35 instituții preșcolare renovate/construite	Nr. de instituții preșcolare renovate/construite
	35 comunități mobilizate în implementarea participativă a sub-proiectelor	Nr. de comunități mobilizate în implementarea participativă a sub-proiectelor
	3000 copii de vârstă timpurie beneficiază de condiții îmbunătățite în instituțiile preșcolare	Nr. de copii de vârstă timpurie care beneficiază de condiții îmbunătățite în instituțiile preșcolare

Obiectiv Specific (OS)	Rezultate	Indicatori de performanță
	Locuri de muncă temporar create pentru circa 600 persoane, din companiile de construcții implicate în implementarea lucrărilor civile	
OS 2: Îmbunătățirea condițiilor educaționale prin asigurarea metodicodidactică și tehnico-materială a instituțiilor de educație și dezvoltare timpurie a copilului, conform standardelor în vigoare	35 instituții preșcolare dotate cu bunuri, conform necesităților	Nr. de instituții preșcolare dotate cu bunuri
	Condiții îmbunătățite de studii create pentru 3000 copii de vârstă timpurie	Nr. de copii de vârstă timpurie care beneficiază de condiții de studii îmbunătățite
	Condiții de muncă îmbunătățite pentru circa 600 cadre didactice și personal tehnic	Nr. cadre didactice care beneficiază de condiții de muncă îmbunătățite
OS 3: Promovarea și implementarea conceptului de „centru educațional de tip școală-grădiniță” pentru asigurarea accesului comunităților dezavantajate la programe de educație timpurie	Comunitățile dezavantajate beneficiază de acces la servicii de educație timpurie	Nr. de comunități dezavantajate care au beneficiat de acces la servicii de educație timpurie

SCOPUL, OBIECTIVELE ȘI METODOLOGIA EVALUĂRII

Scopul evaluării:

Scopul prezentei evaluări a fost de implica beneficiarii, agenția de implementare și alți actori relevanți într-o discuție critică privind impactul, rezultatele proiectului și lecțiile învățate pe parcursul implementării.

Obiectivele specifice ale raportului de evaluare:

Obiective specifice ale prezentului raport de evaluare sunt:

- ✚ Să determine impactul proiectului asupra beneficiarilor și grupului țintă;
- ✚ Să determine rezultatele obținute în cadrul proiectului;
- ✚ Să determine măsura în care proiectul și-a atins obiectivele prestabilite;
- ✚ Să determine relevanța și eficiența activităților desfășurate în cadrul proiectului;
- ✚ Să determine durabilitatea intervenției proiectului;
- ✚ Să identifice punctele forte și punctele slabe ale proiectului;
- ✚ Să ofere concluzii cu privire la implementarea generală a proiectului;
- ✚ Să ofere recomandări pentru îmbunătățirea intervențiilor viitoare.

Metodologia evaluării:

Evaluarea a utilizat o metodă simplă de cercetare care a cuprins mai multe straturi de informații. Colectarea datelor a fost realizată prin analiza documentelor de proiect (*analiza datelor secundare*) și prin cercetare în teren (*colectarea și analiza datelor primare*).

Autorul raportului a examinat cu diligență *documentele de proiect* oferite de echipa de implementare a proiectului. Acestea au inclus Memorandumul de Înțelegere între Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova și Ministerul Afacerilor Externe al României în domeniul cooperării privind sporirea accesului și gradul de participarea a copiilor la educație timpurie în Republica Moldova, documentul de proiect și bugetul proiectului (Anexele 1 și 2 al Memorandumului), raportul de monitorizare a proiectului, cerințele față de aplicanți, rapoartele de evaluare socială a cererilor de grant, lista comunităților beneficiare.

În baza listei de comunități beneficiare oferite de Fondul de Investiții Sociale din Republica Moldova, evaluatorul a selectat 18 localități pentru cercetarea în teren (Anexa 1). Localitățile au fost selectate conform următoarelor criterii:

- ✚ Reprezentativitate geografică (Nord, Centru, Sud);
- ✚ Reprezentativitate din perspectiva bugetelor alocate sub-proiectelor;
- ✚ Reprezentativitate din perspectiva obiectivelor urmărite (*i - reparație, ii - dotări, iii - conceptul „centru educațional de tip școală-grădiniță”*).

Interviul a fost unul din principalele instrumente utilizate de evaluator în procesul de colectare a informației. Evaluatorul a desfășurat interviuri semi-structurate cu persoanele care au beneficiat direct sau indirect de sprijinul oferit prin intermediul Fondului de Investiții Sociale (FISM): reprezentanții autorităților publice locale, cadrele didactice din localitățile selectate, părinții. De asemenea,

evaluatorul a realizat interviuri cu reprezentanții echipei de implementare a proiectului. Întrebările specifice adresate fiecărui actor interviuat sunt anexate la prezentul raport (Anexa 2).

Un alt instrument a fost *observarea directă*. În localitățile selectate evaluatorul a fost avut ocazia să examineze reparațiile civile efectuate și documentele corespunzătoare, a beneficiat de accesul în interiorul instituțiilor preșcolare vizate, să vadă bunurile metodico-didactice și tehnico-materiale oferite acestora, să examineze măsura în care a fost asigurată vizibilitatea sprijinului oferit de Ministerul Afacerilor Externe al României prin intermediul FISM.

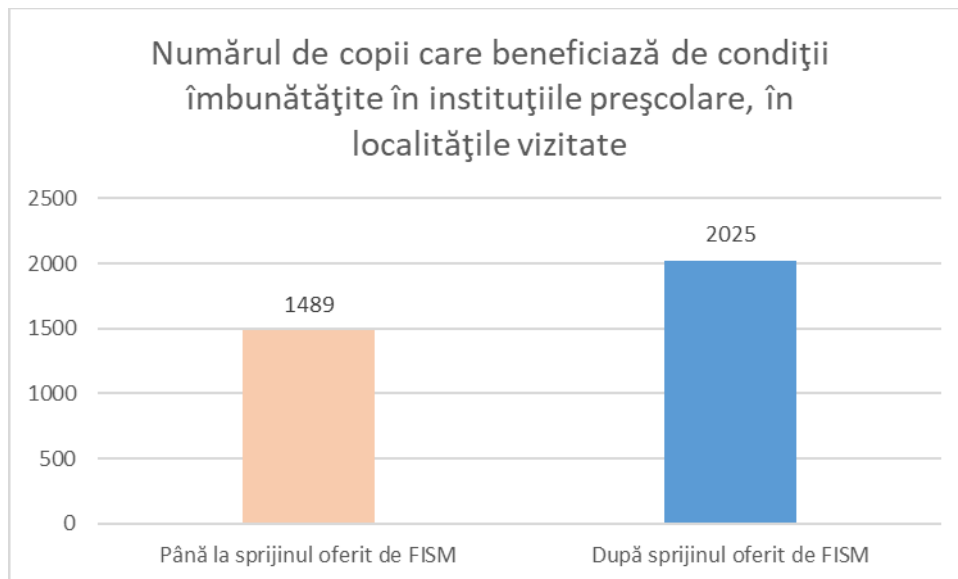
CAPITOLUL I: IMPACTUL PROIECTULUI

Impactul estimat în localitățile vizitate

Analiza informației colectate în teren denotă un impact semnificativ atât sub aspect cantitativ cât și calitativ. Din perspectivă cantitativă, proiectul a contribuit substanțial la creșterea numărului de copii care beneficiază de condiții îmbunătățite de educație în instituții preșcolare, de la 1489 până la implementarea proiectului - la 2025 după implementare.

Creșterea numărului de beneficiari în localitățile vizitate se datorează următoarelor tipuri de intervenții: re-deschiderea unor grădinițe după mai mult de 20 de ani de stagnare; deschiderea unor grupe noi de copii grație lucrărilor civile de renovare; îmbunătățirea aspectului exterior și creșterea atractivității grădiniței pentru părinți.

Figura 1. Numărul de copii care beneficiază de condiții îmbunătățite în cele 18 localități vizitate de evaluator, informație comparativă până și după sprijinul oferit de Guvernul României prin intermediul FISM.

Sursa: interviurile cu primarii, managerii de instituții preșcolare, părinții, registrele de evidență a copiilor.

Din perspectiva calitativă, persoanele interviuate au menționat următoarele elemente ale impactului: s-a redus numărul de îmbolnăviri în rândurile copiilor, a crescut semnificativ frecvența copiilor în perioada de iarnă; s-a îmbunătățit calitatea alimentației; s-au îmbunătățit semnificativ condițiile educaționale.

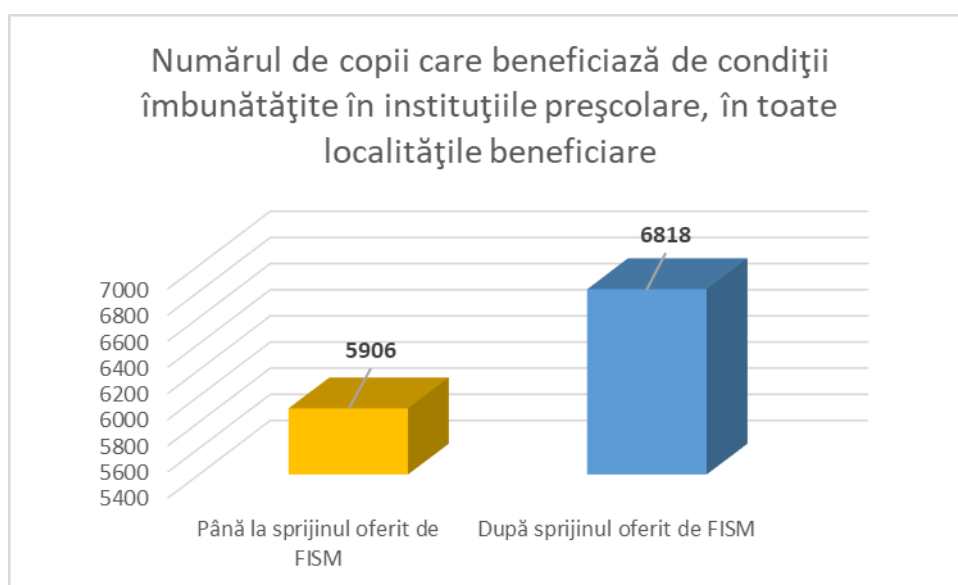
„Anterior, iarna aveam câte 2-3 copii în grupe, iar la bucătărie era permanent mucegai...”
Managerul grădiniței din s. Târnova

„Copiii se simt ca acasă; vin cu bucurie la grădiniță”
Părinte din s. Colibași

Impactul estimat în toate comunitățile beneficiare

Cu sprijinul oferit de echipa FISM, consultantul a colectat informații din toate comunitățile beneficiare referitoare la numărul de copii până și după sprijinul oferit. Rezultatele acestui efort sunt prezentate în figura de mai jos.

Figura 2. Numărul de copii în toate comunitățile beneficiare până și după sprijinul oferit de FISM

Sursa: chestionare de evaluare socială a comunităților până la sprijinul oferit, informația oferită de managerii instituțiilor preșcolare după sprijinul oferit de FISM.

Factorii care au influențat impactul proiectului

FISM a beneficiat de toată susținerea Ministerului Dezvoltării Regionale și Construcțiilor și a Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova și în procesul de extindere a termenului de implementare al Proiectului.

Colaborarea fructuoasă cu donatorul a fost un alt factor care a influențat pozitiv impactul proiectului. Guvernul României s-a implicat activ în procesul de implementare al proiectului prin intermediul vizitelor de monitorizare. Totodată donatorul a dat dovadă de flexibilitate, dând curs solicitărilor de extindere a proiectului, care au fost justificate obiectiv. Totodată, FISM a prezentat în termen toate rapoartele și informațiile necesare.

Mobilizarea comunităților a contribuit esențial la impactul proiectului. Contribuțiile comunității au fost diverse, incluzând participarea în procesul de identificare a necesităților, colectarea individuală de fonduri și de la sectorul privat, implicarea activă în procesul de efectuare și definitivare a lucrărilor civile, identificarea unor modalități creative de decorare a terenurilor de joacă și interiorului instituțiilor preșcolare.

CAPITOLUL II: REZULTATELE PROIECTULUI

Rezultatele constatate în baza cercetării în teren

Cercetarea în teren a identificat următoarele constatări:

- ✚ Toate comunitățile vizitate au beneficiat de lucrări civile de renovare a instituțiilor preșcolare;
- ✚ În majoritatea comunităților eșantionate autoritățile publice locale și participanții la focus grup au mobilizat resurse atât din bugetul autorității publice locale cât și din contribuția individuală a persoanelor fizice și a sectorului privat;
- ✚ Comunitățile vizitate s-au implicat activ în efectuarea și definitivarea lucrărilor;
- ✚ În toate localitățile copii de vârstă timpurie au beneficiat de condiții îmbunătățite în instituțiile preșcolare;
- ✚ Cadrele didactice și personalul tehnic au apreciat înalt calitatea lucrărilor și condițiile de muncă îmbunătățite;
- ✚ Grație sprijinului oferit de proiect, unele comunități dezavantajate au reușit să redeschidă grădinița, asigurând pentru prima dată accesul copiilor la servicii de educație timpurie;
- ✚ În fiecare din localitățile vizitate au fost create locuri de muncă temporare prin intermediul companiilor de construcții implicate în implementarea lucrărilor civile.

Tabelul 1. Rezultatele constatate în cele 18 localități care au fost incluse în eșantion și au fost vizitate de evaluator:

Indicatori de rezultat	Constatări	Comentarii
Nr. de copii de vârstă timpurie care au beneficiat de condiții îmbunătățite de educație preșcolară	2025	
Nr. de elevi care au beneficiat de condiții îmbunătățite de educație	311	Acest rezultat nu a fost planificat inițial în cadrul proiectului. Rezultatul se datorează lucrărilor în instituțiile de tip „școală-grădiniță” și în clădirile în care sunt amplasate școala și grădinița.
Nr. de comunități care s-au implicat în colectarea de fonduri de la persoane fizice și agenți economici	9 (50%)	
Nr. de comunități care s-au implicat în efectuarea lucrărilor civile	18 (100%)	Date aproximative, colectate în baza estimărilor efectuate de primari, manageri ai instituțiilor preșcolare, părinți.
Nr. de instituții preșcolare dotate cu bunuri	17 (90%)	O singură instituție din cele vizitate nu a beneficiat de dotare cu bunuri. Sprijinul a fost alocat în limita

		resurselor disponibile, fiind prioritizate cele mai stringente probleme.
Nr. de comunități dezavantajate care au beneficiat de acces la servicii de educație timpurie	18 (100%)	
Nr. de persoane angajate, cadre didactice și personal tehnic, care beneficiază de condiții de muncă îmbunătățite	375	Date colectate în baza registrelor și interviurilor cu cadrele didactice
Nr. de locuri de muncă permanente create, în rezultatul deschiderii instituției preșcolare sau grupelor noi	72	Acest rezultat nu a fost planificat inițial în cadrul proiectului.
Nr. locuri de muncă temporar create, din companiile de construcții implicate în implementarea lucrărilor civile	391	Informația agregată pentru 18 comunități vizitate. Datele dezagregate au fost estimate în fiecare localitate, în baza interviurilor cu primarii, managerii de instituții preșcolare, părinții

Constatările detaliate constatate pe parcursul vizitelor efectuate în teren sunt fundamentate în secțiunile de mai jos.

Obiectivele 1-2:

OS1. Dezvoltarea și modernizarea rețelei de instituții din localitățile rurale prin renovarea și construcția instituțiilor preșcolare, în funcție de necesitățile locale.

OS2. Îmbunătățirea condițiilor educaționale prin asigurarea metodică-didactică și tehnico-materială a instituțiilor de educație și dezvoltare timpurie a copilului, conform standardelor în vigoare

Localitate:	Satul Tîrnova, raionul Edineț
Sprijinul oferit	A fost oferit sprijin financiar pentru reparația interioară și exterioară și dotarea grădiniței-creșă „Ghiocel” : reparația exterioară, inclusiv a foișoarelor, izolarea termică exterioară, înlocuirea acoperișului, dotarea cu mobilier pentru copii.
Rezultate	<ul style="list-style-type: none"> 75 copii beneficiază de condiții îmbunătățite de educație preșcolară: „copiii se simt ca acasă; vin cu bucurie la grădiniță” Comunitatea s-a mobilizat atât la colectarea resurselor financiare, cât și la efectuarea unor lucrări , inclusiv evacuarea deșeurilor Prin diverse abordări novatoare aplicate de cadrele didactice (expoziții, concursuri), comunitatea s-a antrenat plener în procesul de dotare a terenului de joacă. S-au redus considerabil costurile suportate de grădiniță pentru energia termică 23 de persoane, cadre didactice și personal tehnic beneficiază de condiții

	<p>îmbunătățite de muncă;</p> <ul style="list-style-type: none"> Locuri de muncă temporare pentru aproximativ 15 persoane, prin intermediul companiilor de construcții.
Necesități suplimentare / dificultăți	<ul style="list-style-type: none"> Terenului de joacă nu este dotat cu tobogane și alte utilități Sala de sport necesită a fi renovată Salariile mici ale cadrelor didactice și ale personalului tehnic

Localitate	Satul Sudarca, raionul Dondușeni
Sprijinul oferit	A fost oferit sprijin financiar pentru reparația interioară și exterioară a grădiniței, reparația exterioară, izolarea termică exterioară, înlocuirea acoperișului, reparația sălii de sport, reparația unei săli de grup, dotarea cu uși pe interior.
Rezultate	<ul style="list-style-type: none"> S-a deschis o nouă grupă, respectiv numărul de copii a crescut de la 47 la 63. Părinții au posibilitatea de a se antrena în câmpul muncii 63 copii beneficiază de condiții îmbunătățite de educație preșcolară. Comunitatea a s-a mobilizat la efectuarea unor lucrări , inclusiv evacuarea deșeurilor S-au redus considerabil costurile suportate de grădiniță pentru energia termică 18 persoane, cadre didactice și personal tehnic, beneficiază de condiții îmbunătățite de muncă; Locuri de muncă temporare pentru aproximativ 8 persoane, prin intermediul companiilor de construcții.
Necesități suplimentare / dificultăți	<ul style="list-style-type: none"> Materiale didactice suplimentare Mobilier suplimentar

Localitate	Satul Colibași, raionul Cahul
Sprijinul oferit	Grădinița „Grigore Vieru: a fost efectuată renovarea interioară și exterioară, izolarea termică parțială a clădirii, în partea de nord dotare parțială cu mobilier indispensabil (paturi, mese, scaune pentru copii), dotare cu uși, wc, sprijin în conectarea la apeduct.
Rezultate	<ul style="list-style-type: none"> 125 copii beneficiază de condiții îmbunătățite de educație preșcolară Comunitatea s-a mobilizat, oferind contribuții financiare (aproximativ 5% din contribuția de 15%) și voluntariat <p>„Mă încurajează nu suma acumulată, ci participarea”, a declarat primarul.</p> <ul style="list-style-type: none"> Elemente decorative atât din curtea grădiniței, cât și din interior au fost efectuate de părinți 13 cadre didactice beneficiază de condiții îmbunătățite de muncă; Locuri de muncă temporare pentru aproximativ 20 persoane, prin intermediul

	companiilor de construcții.
Necesități suplimentare / dificultăți	<ul style="list-style-type: none"> Acoperișul curge Pardoseala este învechită, necesită vopsea multă.

Localitate	Satul Colibași, raionul Cahul
Sprijinul oferit	Grădinița „Ghiocel”: renovarea exterioară și interioară, dotarea cu mobilier.
Rezultate	<ul style="list-style-type: none"> 110 copii beneficiază de condiții îmbunătățite de educație preșcolară Comunitatea a contribuit activ la renovarea terenului, fiind implicate 87 de persoane 26 cadre didactice beneficiază de condiții îmbunătățite de muncă Locuri de muncă temporare pentru aproximativ 15 persoane, prin intermediul companiilor de construcții.
Necesități suplimentare / dificultăți	<p>Renovarea bucătăriei</p> <p>Dotarea cu instrumente muzicale</p>

Localitate	Satul Ciurmai, raionul Taraclia
Sprijinul oferit	A fost oferit sprijin pentru reparația și izolarea exterioară, edificarea unei anexe, conectarea încălzirii de la cazangerie, dotarea cu mașină de spălat, frigider.
Rezultate	<ul style="list-style-type: none"> 84 de copii beneficiază de condiții îmbunătățite de educație preșcolară 30 de beneficiari ai Centrului de resurse pentru persoane cu dizabilități Comunitatea a contribuit cu aproximativ 25% din contribuția totală de 15% 27 persoane, inclusiv cadre didactice și personal tehnic, Locuri de muncă temporare pentru aproximativ 10 persoane, prin intermediul companiilor de construcții
Necesități suplimentare / dificultăți	<ul style="list-style-type: none"> Este necesară reparația interioară a blocului, inclusiv sistemul electric și spălătoria Grădinița nu dispune de transport pentru a asigura accesul copiilor din comunitățile arondate la educație, acestea fiind situate la distanțe de 4km, 7 km, 14 km. Insuficiența materialelor didactice, inclusiv panouri didactice, literatură pentru copii

Localitate	Satul Selemet, raionul Cimișlia
Sprijinul oferit	A fost oferit sprijin pentru renovarea acoperișului, reparația exterioară și izolarea termică a clădirii, dotarea cu mobilier într-o grupă, dotarea cu echipament pentru blocul alimentar, au fost renovate 5 foișoare pentru copii.
Rezultate	<ul style="list-style-type: none"> 123 de copii beneficiază de condiții îmbunătățite de educație preșcolară Comunitatea a contribuit cu aproximativ 20% din contribuția totală de 15% 13 cadre didactice beneficiază de condiții îmbunătățite de muncă Locuri de muncă temporare pentru aproximativ 40 persoane
Necesități suplimentare / dificultăți	<ul style="list-style-type: none"> Uneori antreprenorii oferă un preț mai jos ca să câștige. Documentarea tehnică trebuie examinată minuțios, deoarece în baza acesteia sunt alocate fondurile. Am depășit problemele legate de intenția antreprenorilor de a efectua lucrări sau dotări de calitate mai slabă prin implicarea activă a FISM, atât a conducerii cât și a specialiștilor. Lipsa stației de epurare. Cele 2 haznale de acumulare a apei reziduale nu fac față. Actualemente părinții contribuie câte 35 MDL lunar pentru curățarea sistematică a acestora Gardul grădiniței este în stare proastă Salarizarea proastă a personalului

Localitate	Satul Nou, raionul Cimișlia
Sprijinul oferit	A fost oferit sprijin financiar pentru reparația acoperișului grădiniței, reparație exterioară, pavaj, reparație pe interior, dotare cu mese, scaune, dulapuri, teren de joacă, rolă pentru bucătărie, mașină de tocat, frigider. Sprijinul oferit a permis deschiderea unei grupe separate.
Impactul	„Anterior în perioada de iarnă copiii nu frecventau grădinița; era frig...”
Rezultate	<ul style="list-style-type: none"> 77 de copii beneficiază de condiții îmbunătățite de educație preșcolară „Temperatura în perioada de iarnă este constantă” „Am înregistrat economii pentru energie termică (gaz)” „Sunt foarte bucuroasă că grădinița a fost renovată, condițiile s-au îmbunătățit” „Anterior copiii mergeau la veceu afară, acum au condiții decente” „Copii mănâncă mai bine la grădiniță decât acasă” 18 cadre didactice beneficiază de condiții îmbunătățite de muncă 3 locuri de muncă permanente create Locuri de muncă temporare pentru aproximativ 20 persoane Părinții s-au implicat în lucrări de reparație
Necesități suplimentare / dificultăți	 Este necesară reparația gimnaziului din comunitate

Localitate	Satul Zubrești, raionul Strășeni
Sprijinul oferit	A fost oferit sprijin financiar pentru reparația exterioară a grădiniței, instalarea pavajului, dotarea cu geamuri și uși pe interior.
Rezultate	<p>🚧 167 copii beneficiază de condiții îmbunătățite de educație preșcolară</p> <p>Comunitatea s-a mobilizat activ; până și pensionarii au contribuit financiar</p> <p>Părinții au venit cu idei, s-au implicat activ și în reparații</p> <p>Costurile la energie termică s-au redus cu aproximativ 20%</p> <p>De când s-a făcut izolarea exterioară, mai bine se păstrează căldura</p> <p>Am avut ședință cu părinții pentru a prioritiza. Era să fie frumos pe dinăuntru, dar foarte grav pe exterior.</p> <p>După acest proiect, mobilizarea va fi alta. Se văd rezultatele contribuțiilor!</p> <p>🚧 27 cadre didactice beneficiază de condiții îmbunătățite de muncă;</p> <p>🚧 Locuri de muncă temporare pentru aproximativ 7 persoane</p>
Necesități suplimentare / dificultăți	<p>„Am avut anumite rețineri de la Consiliul Raional”</p> <p>„E dificil să mobilizezi oamenii din 2 motive:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Oamenii nu au bani; 2. Oamenii au pierdut încrederea în autoritățile publice.” <p>🚧 Sunt necesare reparații interioare</p> <p>🚧 Reparația foișoarelor</p> <p>🚧 Atribute insuficiente pentru terenul de joacă</p> <p>🚧 Mobilier învechit</p> <p>🚧 Materiale didactice insuficiente; pentru unii părinți achitarea acestor materiale este o problemă</p>

Localitate	Satul Sadova, raionul Călărași
Sprijinul oferit	A fost oferit sprijin financiar pentru reparația blocului de deservire al grădiniței, reparație galeriei spre bucătărie, dotarea interioară cu mobilier, instalarea pavajului, reparația acoperișului, reparație și izolare exterioară, instalare geamuri, dotarea cu echipament la bucătărie, inclusiv aragaz, stilaje.
Rezultate	<p>🚧 130 copii beneficiază de condiții îmbunătățite de educație preșcolară</p> <p>„S-a îmbunătățit frecvența copiilor pe timp de iarnă, cu 50%; anterior copiii dormeau îmbrăcați în perioada rece a anului”</p> <p>„avem mai puțini copii bolnavi”</p> <p>„am înregistrat economii de aproximativ 15% la energia termică”</p> <p>„Calitatea bucatelor pregătite s-a îmbunătățit”</p>

	<p>✚ Părinții s-au implicat în definitivarea lucrărilor</p> <p>16 cadre didactice beneficiază de condiții îmbunătățite de muncă</p> <p>Locuri de muncă temporare pentru aproximativ 20 persoane.</p>
Necesități suplimentare / dificultăți	<p>„Gimnaziul din localitate este enorm; costurile de întreținere sunt semnificative, deși numărul de elevi este mic. Calitatea cadrelor didactice este joasă. Majoritatea sunt de vârstă înaintată. Reparația clădirii de lângă grădiniță ar permite edificarea unei școli primare. Elevii din clasele gimnaziale ar beneficia de educație de calitate în liceele din proximitate,,</p>

Localitate	Satul Buda, raionul Călărași
Sprijinul oferit	A fost oferit sprijin financiar pentru reparații exterioare și interioare a grădiniței, instalarea pavajului, izolare termică exterioară, reparația acoperișului, dotarea cu mobilier (paturi, mese, scaune, chiuvete).
Impactul	
Rezultate	<ul style="list-style-type: none"> ✚ 40 de copii beneficiază de condiții îmbunătățite de educație preșcolară ✚ Costurile pentru energie s-au redus substanțial: „anterior cheltuiam câte 30 mii pentru energie, acum – aproximativ 7 mii” ✚ Comunitatea s-a mobilizat pentru a contribui la realizarea sub-proiectului: au fost adunați peste 9000 MDL și s-au procurat draperii ✚ 12 cadre didactice beneficiază de condiții îmbunătățite de muncă ✚ Locuri de muncă temporare pentru aproximativ 11 persoane
Necesități suplimentare / dificultăți	✚ Instalarea unui gard în jurul grădiniței

Localitate	Satul Sipoteni, raionul Călărași
Sprijinul oferit	A fost oferit sprijin financiar pentru drumul de acces către grădiniță, instalarea pavajului, asigurarea cu sisteme de aprovizionare cu gaz, apă, electricitate; reparații exterioare și interioare a grădiniței, izolare termică exterioară, reparația acoperișului, dotarea cu mobilier, uși, geamuri, ferestre, încălzire, etc.
Rezultate	<ul style="list-style-type: none"> ✚ 175 de copii beneficiază de condiții îmbunătățite de educație preșcolară <p>„Anterior aproximativ 60 de copii frecventau grădinița veche cu regim parțial (4 ore), fără condiții elementare”</p> <p>„În comunitatea exista tendința pleca din sat, anume pentru că nu era grădiniță;”</p> <p>„Grădinița dezleagă mâinile părinților, permițându-le să se angajeze în câmpul muncii”</p> <ul style="list-style-type: none"> ✚ Au fost mobilizate resurse din comunitate (aproximativ 5% din totalul de 15%) ✚ 31 cadre didactice beneficiază de condiții îmbunătățite de muncă; ✚ Locuri de muncă temporare pentru aproximativ 50 persoane.

Necesități suplimentare / dificultăți	<ul style="list-style-type: none"> În comunitate mai sunt aproximativ 200 de copii neinstituționalizați Reparația altor 3 blocuri din grădiniță ar permite asigurarea accesului a cel puțin 80 copii Salariile mici pentru cadrele didactice și personalul tehnic Insuficiența cadrelor didactice Spații de joacă Înverzirea teritoriului Dotarea grădiniței cu calculatoare Asigurarea grădiniței cu sală echipată <i>de sport</i>
--	---

Localitate	Satul Mitoc, raionul Orhei
Sprijinul oferit	A fost oferit sprijin financiar pentru reparația exterioară și izolare termică, reparația pe interior, instalarea pavajului, gard, sistemul de ventilare, reparația acoperișului, dotarea cu mobilier, construirea unei anexe, - bucătărie, schimbarea ușilor, pardoselei.
Rezultate	<ul style="list-style-type: none"> 81 de copii beneficiază de condiții îmbunătățite de educație preșcolară 15 cadre didactice beneficiază de condiții îmbunătățite de muncă Locuri de muncă temporare pentru aproximativ 30 muncitori
Necesități suplimentare / dificultăți	 Grădinița nu are canalizare

Localitate	Satul Zamcioj, comuna Rădeni, raionul Strășeni
Sprijinul oferit	A fost oferit sprijin financiar pentru reparația acoperișului, sistemul pluvial, instalarea pavajului
Rezultate	<ul style="list-style-type: none"> 69 copii beneficiază de condiții îmbunătățite de educație preșcolară Comunitatea s-a implicat activ în procesul de colectare a fondurilor pentru a asigura contribuția comunității 19 cadre didactice beneficiază de condiții îmbunătățite de muncă Locuri de muncă temporare pentru aproximativ 15 muncitori.
Necesități suplimentare / dificultăți	<ul style="list-style-type: none"> Mobilierul este învechit Este necesară reparația foișoarelor pentru copii

Localitate	Comuna Budești, mun. Chișinău
Sprijinul oferit	A fost oferit sprijin financiar pentru izolarea termică a grădiniței, instalarea sistemului pluvial, reparație interioară, dotarea cu echipament de bucătărie, iluminarea interioară, dotarea cu mobilier, renovarea totală a blocurilor sanitare
Rezultate	<ul style="list-style-type: none"> 218 copii beneficiază de condiții îmbunătățite de educație preșcolară Implicarea activă a părinților și a comunității în procesul de colectare de fonduri 38 cadre didactice beneficiază de condiții îmbunătățite de muncă. Locuri de muncă temporare pentru aproximativ 30 persoane
Necesități suplimentare / dificultăți	 Construcția unei grădinițe pentru a face față numărul mare de copii încă neinstituționalizați (aproximativ 150 copii)

Localitate	Satul Colonița, mun. Chișinău
Sprijinul oferit	A fost oferit sprijin financiar pentru edificarea de la zero a unei grădinițe model.
Impactul	FISM a contribuit cu aproximativ 20% din fondurile necesare pentru edificarea grădiniței. Grație acestor fonduri, a fost posibilă identificarea altor surse de finanțare.
Rezultate	<ul style="list-style-type: none"> 200 copii beneficiază de condiții îmbunătățite în instituțiile preșcolare; Comunitatea s-a implicat activ în procesul de definitivare a lucrărilor; <i>„Comunitatea se implică mai activ atunci când vede schimbări palpabile și transparență”</i> 30 cadre didactice beneficiază de condiții îmbunătățite în instituțiile preșcolare; Aproximativ 60 persoane au beneficiat de un loc de muncă temporar prin intermediul companiilor de lucrări civile.

Obiectivul 3

Promovarea și implementarea conceptului de „centru educațional de tip școală-grădiniță” pentru asigurarea accesului comunităților dezavantajate la programe de educație timpurie

Localitate	Satul Briceni, raionul Dondușeni
Sprijinul oferit	A fost oferit sprijin financiar pentru reparația școlii primare-grădiniței „Maxim Topală”: reparația interioară, dotarea cu mobilier, uși, ferestre, construcția și conectarea cazangeriei.
Impactul	Anterior grădinița nu a funcționat. Copiii stau acasă cu părinții. Actualmente 30 de copii beneficiază de acces la educație, iar părinții au posibilitatea să se încadreze în

	câmpul muncii.
Rezultate	<ul style="list-style-type: none"> ✚ 30 de copii beneficiază de condiții îmbunătățite de educație preșcolară: „Anterior eram nevoiți să aducem copilul în satul vecin. Pentru cei care au transport, era mai ușor, noi însă nu ne putem permite. Procesul de instruire în satul vecin este în limba rusa”. „Grădinița nu a mai funcționat din anii '90. A fost un vis pentru noi care s-a realizat”. ✚ Comunitatea s-a mobilizat atât la colectarea resurselor financiare, cât și la efectuarea unor lucrări, inclusiv de curățenie. „Secretul mobilizării este să începi de la sine, să te întrebi: ce pot face eu” a declarat primarul din localitate. ✚ 8 persoane, cadre didactice și personal tehnic beneficiază de condiții îmbunătățite de muncă; ✚ Locuri de muncă temporare pentru aproximativ 5 persoane, prin intermediul companiilor de construcții.
Necesități suplimentare / dificultăți	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Școala este necesită reparație capitală. ✚ A fost dificil de a colecta contribuția necesară (de 15%) pentru a efectua toate lucrările, inclusiv reparația exterioară, acoperișul, și altele. În aceste circumstanțe, am a fost necesar să prioritizăm.

Localitate	Satul Copăceni, raionul Sîngerei
Sprijinul oferit	<p>Grădinița veche era în stare avariată, fiind datată din anii '38 a secolului trecut, respectiv necesita a fi demolată. Noua grădinița se află în aceeași clădire cu școala.</p> <p>A fost efectuată reparația interioară și exterioară, acoperișul, pavajul, reparația sălii de mese pentru școală, conectarea la cazangerie.</p>
Rezultate	<ul style="list-style-type: none"> ✚ 62 de copii vor beneficia de condiții mai bune de educație începând cu luna septembrie 2018, când va avea loc lansarea oficială a noii grădinițe. ✚ 111 elevi din școală beneficiază de condiții mai bune de hrană, prin reparația și dotarea sălii de mese pentru elevii din școală. ✚ 16 persoane, cadre didactice și personal tehnic, beneficiază de condiții îmbunătățite de muncă; ✚ Locuri de muncă temporare pentru aproximativ 15 persoane, prin intermediul companiilor de construcții; ✚ În cele 3 grupe primăria a contribuit cu dotare de mobilier pe interior
Necesități suplimentare / dificultăți	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Izolarea termică a clădirii ✚ Lipsa foișoarelor pentru copii ✚ Înverzirea spațiului

Localitate	Orașul Codru, mun. Chișinău
Srijinul oferit	A fost oferit sprijin financiar pentru izolarea termică a școlii-grădiniță, reparația acoperișului și instalarea sistemului pluvial
Rezultate	<ul style="list-style-type: none"> 166 copii beneficiază de condiții îmbunătățite în instituțiile preșcolare „Până la implementarea proiectului, când se topea zăpada de pe acoperiș erau inundații” 250 de elevi în școală-grădiniță beneficiază de condiții îmbunătățite de studii 25 cadre didactice beneficiază de condiții îmbunătățite de lucru Aproximativ 10 locuri de muncă temporare create prin intermediul companiei de construcții.
Necesități suplimentare / dificultăți	<p>Cadrele didactice se confruntă cu insuficiența materialelor didactice</p> <p>Cadrele didactice i-ar dori să fie implicate în diverse proiecte didactice, eventual împreună cu semenii din România și alte țări din Uniunea Europeană</p> <p>Reparație interioară</p> <p>Cărțile din biblioteca sunt învechite</p> <p>Sala de festivități necesită a fi renovată</p> <p>Lipsește teren de sport</p>

Rezultatele estimative în toate comunitățile beneficiare

Cu sprijinul echipei FISM, evaluatorul a colectat și a analizat informația referitoare la rezultatele proiectului. Sursele principale de Informația privind numărul de locuri de muncă temporare create cu sprijinul FISM a fost apreciat estimativ, în baza informației colectate în teren, dar și în baza informațiilor estimative prezentate de reprezentanții comunităților beneficiare.

Indicatori de rezultat	Ținta planificată	Ținta realizată	Comentarii
Nr. de instituții preșcolare renovate/construite	35	84	
Nr. de comunități mobilizate în implementarea participativă a sub-proiectelor	35	84	
Nr. de copii de vârstă timpurie care beneficiază de condiții îmbunătățite în instituțiile preșcolare	3000	6818	
Nr. de instituții preșcolare dotate cu bunuri	35	49	În unele comunități, subproiectele nu au prevăzut inițial dotarea cu bunuri. Economii înregistrate în cadrul lucrărilor civile au fost ulterior utilizate pentru procurarea

			bunurilor.
Nr. de elevi care beneficiază de condiții de studii îmbunătățite	-	6818	
Nr. cadre didactice care beneficiază de condiții de muncă îmbunătățite	600	760	
Nr. de comunități dezavantajate care au beneficiat de acces la servicii de educație timpurie	-	84	Toate comunitățile beneficiare sunt dezavantajate, nu dispuneau de resurse pentru a asigura condiții decente de educație pentru copiii de vârstă preșcolară.
Nr. de locuri de muncă permanente create, în rezultatul deschiderii instituției preșcolare sau grupelor noi	-	72	Acest rezultat nu a fost planificat în cadrul de rezultate.
Nr. locuri de muncă temporar create, din companiile de construcții implicate în implementarea lucrărilor civile	600	1050	

Factorii care au influențat rezultatele proiectului

O problemă cu care s-a confruntat echipa FISM a fost la etapa de recepționare a documentelor și anume a extraselor de la Oficiile Cadastrale cu privire la statutul public al terenului și al clădirii grădiniței:

„Unele obiecte nu erau înregistrate; în cazul altora era înregistrat doar clădirea sau doar terenul. În aceste circumstanțe, comunităților li s-a oferit timp pentru a se adresa la Oficiul Cadastral și oficializa înregistrarea acestora – a constituit de fapt o activitate de prevenire a riscurilor pentru a nu investi în grădinițe fără statut de clădire și teren public” a declarat echipa FISM.

Un alt factor a fost perioada electorală a alegerilor locale desfășurate în Republica Moldova aprilie-iunie 2015. Desfășurarea alegerilor locale a impus necesitatea amânării etapei de promovare a proiectului și selectarea localităților beneficiare:

„Experiența de lucru FISM a demonstrat că această perioadă nu este favorabilă pentru lansarea proiectelor noi în comunități pentru a evita presiunile politice pentru includerea în concurs a localităților beneficiare după alte criterii decât cele bazate pe necesităților reale identificate în comunitate. Totodată, schimbarea aleșilor locali, primarului și componenței Consiliului local se reflectă negativ asupra procesului implementării subproiectului”, a declarat echipa FISM.

În toate localitățile beneficiare a apărut necesitatea reevaluării volumelor de lucrări incluse în cadrul sub-proiectului în vederea eficientizării investiției sub aspectul impactului imediat. Astfel, în cadrul

unor subproiecte pentru executarea volumelor propuse primăria urma să elaboreze desenele tehnice, fapt ce a extins semnificativ perioada de pregătire a localităților pentru investiții.

Începând cu anul 2016 Autoritățile Publice Locale au trecut la noul Sistem Informațional de Management Financiar al Trezoreriei de Stat a Ministerului Finanțelor, iar primăriile au întâmpinat dificultăți la transferul contribuției comunității – obligatorie conform Memorandumului de Înțelegere. Pentru efectuarea transferului contribuției comunităților primăriile au fost nevoite să deschidă linii și conturi bugetare noi în Trezoreriile Teritoriale, fapt ce a dus la tergiversarea transferului contribuției pe sub-contul comunității la FISM.

O altă problemă în procesul implementării proiectului a constituit apariția lucrărilor neprevăzute pentru care era necesară contribuția adițională din partea comunității. În situația în care comunitatea nu putea asigura contribuția necesară adițională, se identificau drept prioritate lucrările și se excludeau unele volume mai puțin necesare pentru a le acoperi pe cele prioritare.

În mai multe localități vizitate beneficiarii au menționat problemele legate de calitatea serviciilor oferite de companiile selectate în urma licitațiilor, sau încălcarea termenilor de realizare fără o justificare obiectivă. În aceste circumstanțe echipa FISM a intervenit pentru a responsabiliza sau, după caz, a identifica o altă companie.

Dedicația și profesionalismul echipei FISM a contribuit la depășirea problemelor sus-menționate. Sprijinul FISM la toate etapele de implementare a sub-proiectelor au fost apreciate înalt de comunitățile beneficiare.

*„FISM este o instituție deschisă
Am beneficiat de tot sprijinul necesar în
procesul de implementare a proiectului”*

Primarul s. Selemet

*„Am fost ghidați la fiecare etapă.
Raportarea este transparentă încât
este atât ușor de raportat””*

Primara s. Ciumai

CAPITOLUL III: RELEVANȚA ȘI EFICIENȚA PROIECTULUI

Relevanța proiectului

Proiectul are relevanță semnificativă în contextul Republicii Moldova. Inițiativa a fost ancorată în politicile publice naționale care recunosc educația timpurie drept domeniu prioritar, cu accent pe îmbunătățirea condițiilor de educație timpurie în zonele rurale. Un obiectiv al Strategiei Sectoriale de Dezvoltare a Educației pentru anii 2014–2020 este sporirea accesului la educație de calitate pentru toți copiii și tinerii, prin asigurarea unui mediu școlar prietenos și protectiv și prin consultarea beneficiarilor în procesul de luare a deciziilor.

Toți actorii intervievați în cadrul cercetării în teren au apreciat înalt domeniul de intervenție identificat. Părinții, cadrele didactice, primarii au exprimat grațitudinea pentru sprijinul oferit și au exprimat speranța că asemenea intervenții vor continua atât în comunitățile lor cât și la nivel național.

„Anterior grădinițele erau pe planul al doilea, deși ar trebui să fie prioritatea de bază. Educația începe de la grădiniță!”

Primarul s. Zubrești

„Proiectul este relevant pentru comunitatea noastră, deoarece copiii sunt viitorul”

Managerul instituției preșcolare din s. Sudarca

„Proiectul este relevant. Grădinița și securitatea copiilor este prioritatea principală pentru comunitate. Prin intermediul grădiniței se educa noua generație și se păstrează locuri de muncă.”

Primarul s. Copăceni

„Cea mai bună investiție este în copii”

Un părinte din satul Colibași

Eficiența proiectului

Analiza bugetului utilizat pentru implementarea proiectului reflectă o alocare rezonabilă a resurselor. Costul proiectului este 3000000 EUR pentru o perioadă de 4 ani. Elementele aferente eficienței sunt fundamentate mai jos:

- Costurile administrative, inclusiv activitățile de coordonare și monitorizare au constituit 142857 EUR, respectiv 5% din bugetul total al proiectului.
- Economii înregistrate în cadrul subproiectelor au fost utilizate pentru acoperirea altor necesități identificate de comunitate, inclusiv dotarea cu echipamente pentru blocul alimentară, spălătorie, etc.
- Grație diligenței depuse de echipa FISM, s-a reușit depășirea semnificativă a numărului de comunități beneficiare, de la 35 la 84.

„FISM este una dintre cele mai transparente instituții cu care am avut onoarea să conlucrez. Apreciez sprijinul oferit și calitatea experților și conducerii FISM la realizarea cu succes a proiectului”
Primarul s. Colibași

„La FISM lucrările întotdeauna reies mai ieftin. Iată de ce oamenii întotdeauna se străduie să lucreze anume cu FISM”
Primara s. Ciumai

CAPITOLUL IV: VIZIBILITATEA ȘI DURABILITATEA PROIECTULUI

Vizibilitatea proiectului

Vizibilitatea a fost asigurată atât în comunitățile beneficiare cât și la nivel național. În toate comunitățile vizitate evaluatorul a observat panouri informative cu privire la sprijinul oferit de Guvernul României prin intermediul FISM, perioada de implementare a proiectului, contribuția comunității.

La nivel național, echipa FISM a depus eforturi semnificative pentru a asigura vizibilitatea proiectului și a disemina bune practici de îmbunătățire a condițiilor de educație preșcolară.

Asigurarea vizibilității Proiectului este parte componentă a ciclului de implementare a SP. Aceasta va fi implementată în baza Manualului de identitate vizuală, coordonat cu Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice a României.

Vizibilitatea proiectului a fost asigurată prin baze de date din fotografiile obiectelor până și după renovare. Toate activitățile realizate în cadrul proiectului au fost reflectate pe pagina web a FISM. De asemenea, activitățile și rezultatele proiectului au fost diseminate pe larg prin intermediul a peste 400 de materiale mass-media, inclusiv radio, TV, Facebook, surse online.

Durabilitatea proiectului

Problema asigurării durabilității este abordată de FISM la toate etapele de implementare a sub-proiectului. Începând cu înaintarea Cererii de Grant în care este obligatoriu prevăzută prezentarea Conceptului de asigurare a durabilității obiectului la etapa de post-implementare.

Totodată, în vederea asigurării durabilității proiectului, FISM semnează cu fiecare primărie beneficiară în comun cu Agenția de Implementare un Acord de Grant prin care comunitatea își asumă responsabilitatea să:

- 1) achite contribuția de nu mai puțin de 15% din costul sub-proiectului;
- 2) păstreze menirea obiectului pe o perioadă de 15 ani fără ca acesta să fie privatizat sau să fie utilizat în alte scopuri decât cel educațional;
- 3) ia la evidență lucrările executate și bunurile procurate în cadrul sub-proiectului în termen de 2 luni din data recepției finale a acestora;
- 4) prezinte în fața comunității, după darea în exploatare preliminară a obiectului, dar nu mai târziu de darea în exploatare finală, un raport despre rezultatele implementării subproiectului;
- 5) asigure durabilitatea obiectului renovat, alocând anual resurse financiare din bugetul Primăriei pentru menținere și operare.

Persoanele intervievate în cadrul vizitelor în teren au exprimat opinii convergente:

„Cerința referitoare la contribuția comunității este necesară, deoarece determină comunitatea să păstreze ce are”
Primarul s. Tîrnova

„ Niciodată oamenii nu vor învăța să păstreze ce au dacă nu vor contribui”
Părinte din s. Selemet

CONCLUZII

Proiectul a contribuit la semnificativ porirea accesului și a gradului de participare a copiilor la educație timpurie în Republica Moldova. În comunitățile selectate, numărul de copii care au beneficiat de acces și condiții mai bune de educație preșcolară a crescut de la 5906 la 6818.

Proiectul a depășit substanțial țintele planificate inițial. Conform documentului de proiect, FISM urma să contribuie la îmbunătățirea condițiilor educaționale în 35 de instituții preșcolare. Diligența și abordarea cost-eficientă a echipei FISM a condus la modernizarea și dotarea a 84 de instituții preșcolare.

Proiectul a contribuit la mobilizarea comunităților selectate. Grupurile comunitare s-au mobilizat activ atât în procesul de identificare a necesităților, monitorizarea lucrărilor, definitivarea lucrărilor. Aproximativ 50% din comunitățile vizitate au colectat fonduri individuale și private aferente subproiectelor. Aproximativ 70% din comunitățile vizitate s-au implicat în procesul de efectuare și definitivare a lucrărilor, amenajarea terenurilor de joacă.

Grație intervenției realizate prin intermediul FISM, peste 760 persoane, cadrele didactice și personal tehnic au beneficiat de condiții mai bune de muncă grație lucrărilor de reparație civilă și dotarea cu bunuri în instituțiile preșcolare beneficiare.

Implementarea proiectului a contribuit la crearea locurilor de muncă permanente și temporare de muncă. În rezultatul deschiderii instituției preșcolare sau grupelor noi, au fost create 72 locuri de muncă permanente. Peste 1000 de locuri temporare de muncă au fost create, din contul companiilor de construcții implicate în implementarea lucrărilor civile.

Proiectul a contribuit și la îmbunătățirea condițiilor de educație în școli. Amplasarea unor grădinițe sub același acoperiș cu școala a îmbunătățit condițiile de educație a 311 elevi. Aproximativ 111 elevi din satul Copăcenii au beneficiat de condiții mai bune de alimentație, prin reparația și dotarea sălii de mese pentru elevii din școală. De asemenea, această abordare a contribuit la promovarea și implementarea conceptului de „centru educațional de tip școală-grădiniță” pentru asigurarea accesului comunităților dezavantajate la programe de educație timpurie .

O serie de factori au influențat pozitiv realizarea cu succes a proiectului. Aceștia includ: susținerea Ministerului Dezvoltării Regionale și Construcțiilor și a Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova, flexibilitatea donatorului, mobilizarea plenară a comunităților.

Comunitățile beneficiare și echipa FISM s-au confruntat cu mai multe bariere care au fost depășite grație diligenței și flexibilității echipei FISM și a donatorului. Aceste bariere includ: probleme cu înregistrarea imobilelor la oficiile cadastrale, perioada alegerilor locale generale, reforma sistemului de management financiar al Trezoreriei de Stat a Ministerului Finanțelor, apariția lucrărilor neprevăzute, calitatea serviciilor prestate de anumite companii contractate.

Pe parcursul procesului de evaluare au fost identificate bune practici de mobilizare comunitară care ar putea fi valorificate în intervențiile ulterioare.

RECOMANDĂRI

Luând în considerare concluziile constatate în secțiunea precedentă, se recomandă continuarea și amplificarea eforturilor de îmbunătățire a accesului copiilor la educație preșcolară și a condițiilor de educație.

În procesul de evaluare au fost identificate anumite recomandări care ar putea spori impactul intervențiilor în acest domeniu:

- ✚ Luând în considerare diversitatea comunităților, atât sub aspectul numărului de locuitori, cât și din perspectiva indicilor de deprivare și a indicatorilor socio-economici, se recomandă de a stabili procentul contribuției în funcție de specificul comunităților;
- ✚ Contribuțiile din partea comunității ar putea include atât valori monetare cât și echivalentul acestora, inclusiv contribuția în procesul efectuare a lucrărilor;
- ✚ Intervențiile ulterioare ar putea facilita identificarea și diseminarea bunelor practici de mobilizare comunitară, precum și schimbul de experiență dintre grupurile comunitare;
- ✚ Se recomandă de a considera implicarea cadrelor didactice în proiecte didactice transfrontaliere (România-Republica Moldova) axate pe subiecte sau discipline inclusiv educația civică, drepturile omului, cetățenia activă, egalitatea de gen.
- ✚ Investițiile necesită a fi comensurabile cu necesitățile de bază privind accesul la apă și canalizare, acoperiș, izolare termică.

ANEXA I. LISTA COMUNITĂȚILOR VIZITATE

1. Satul Tîrnova, raionul Edineț
2. Satul Sudarca, raionul Dondușeni
3. Satul Colibași, raionul Cahul, gr. 1
4. Satul Colibași, raionul Cahul, gr. 2
5. Satul Ciumai, raionul Taraclia
6. Satul Selemet, raionul Cimișlia
7. Satul Nou, raionul Cimișlia
8. Satul Zubrești, raionul Strășeni
9. Satul Sadova, raionul Călărași
10. Satul Buda, raionul Călărași
11. Satul Sipoteni, raionul Călărași
12. Satul Mitoc, raionul Orhei
13. Satul Zamcioj, comuna Rădeni, raionul Strășeni
14. Comuna Budești, mun. Chișinău
15. Satul Colonița, mun. Chișinău
16. Satul Briceni, raionul Dondușeni
17. Satul Copăceni, raionul Sîngerei
18. Orașul Codru, mun. Chișinău

ANEXA 2. CHESTIONARELE APLICATE

Chestionar pentru primari

- ✚ Cum ați aflat despre proiectul FISM?
- ✚ Descrieți modul în care au fost identificate necesitățile privind accesul copiilor din comunitatea Dvs. la educație preșcolară de calitate.
- ✚ Cine a participat la procesul de identificare a necesităților și a priorităților?
- ✚ De câte ori v-ați întâlnit?
- ✚ Cum a fost luată decizia?
- ✚ Descrieți modul în care au fost colectate fondurile (contribuția comunității).
- ✚ Dați o apreciere mobilizării comunității pentru sporirea accesului copiilor la educația preșcolară.
- ✚ Care a fost contribuția persoanelor vulnerabile?
- ✚ Descrieți procesul (procedurile) de aprobare a sub-proiectului de FISM.
- ✚ V-ați confruntat cu dificultăți în procesul de depunere a actelor?
- ✚ Dacă răspunsul la întrebarea precedentă este afirmativ, descrieți modul în care ați depășit aceste dificultăți.
- ✚ Descrieți cooperarea cu FISM în procesul de aprobare a sub-proiectului.
- ✚ Ați beneficiat de sprijin din partea personalului FISM în acest proces?
- ✚ Ce fel de suport a oferit personalul FISM?
- ✚ Descrieți procesul de implementare a sub-proiectului.
- ✚ V-ați confruntat cu dificultăți în procesul de implementare?
- ✚ Care au fost dificultățile cu care v-ați confruntat?
- ✚ Ați beneficiat de sprijinul FISM în procesul de implementare?
- ✚ În ce a constat sprijinul?
- ✚ Ce s-a schimbat după realizarea sub-proiectului?
- ✚ Câți copii frecventează la moment grădinița?
- ✚ Câte cadre didactice activează la moment?
- ✚ Care sunt dificultățile cu care vă confrunțați la moment în asigurarea accesului copiilor la educație preșcolară de calitate?
- ✚ Dacă ați demara din nou procesul de identificare a necesităților, de depunere a actelor, implementare a sub-proiectului, ce ați schimba?
- ✚ Ce ați recomanda FISM?
- ✚ Ce ați recomanda donatorului (Guvernului României)?

Chestionar pentru cadre didactice

- ✚ Descrieți modul în care au fost identificate necesitățile privind accesul copiilor din comunitatea Dvs. la educație preșcolară de calitate.
- ✚ Cine a participat la procesul de identificare a necesităților și a priorităților?
- ✚ De câte ori v-ați întâlnit?
- ✚ Cum a fost luată decizia?
- ✚ Ați interacționat cu părinții în acest proces?
- ✚ Dacă răspunsul este afirmativ, dați o apreciere implicării părinților;
- ✚ Ce s-a schimbat după realizarea sub-proiectului?
- ✚ Care sunt dificultățile cu care vă confrunțați la moment în asigurarea accesului copiilor la educație preșcolară de calitate?
- ✚ Ce ați recomanda FISM?
- ✚ Ce ați recomanda donatorului (Guvernului României)?

Chestionar pentru părinți

- ✚ Descrieți modul în care au fost identificate necesitățile privind accesul copiilor din comunitatea Dvs. la educație preșcolară de calitate.
- ✚ Cine a participat la procesul de identificare a necesităților și a priorităților?
- ✚ De câte ori v-ați întâlnit?
- ✚ Cum a fost luată decizia?
- ✚ Cum apreciați contribuția comunității?
- ✚ Ați participat în procesul de implementare?
- ✚ Cum apreciați calitatea lucrului efectuat?
- ✚ Ce s-a schimbat după realizarea sub-proiectului?
- ✚ Care sunt dificultățile cu care vă confrunțați la moment în asigurarea accesului copiilor la educație preșcolară de calitate?
- ✚ Ce ați recomanda FISM?
- ✚ Ce ați recomanda donatorului (Guvernului României)?

Chestionar pentru FISM

- ✚ Dați o apreciere colaborării cu donatorul în procesul de aprobare a proiectului
- ✚ Ați solicitat modificări de buget pe parcursul implementării proiectului?
- ✚ Dacă răspunsul la întrebarea precedentă este afirmativ, explicați dacă donatorul a acceptat modificările solicitate?
- ✚ Descrieți interacțiunea cu autoritățile publice centrale în procesul de implementare a proiectului.
- ✚ Au participat autoritățile publice centrale la implementarea proiectului? Specificați.
- ✚ Descrieți interacțiunea cu autoritățile publice locale din comunitățile beneficiare.
- ✚ Au fost autoritățile cooperante și receptive la solicitările FISM?
- ✚ Cum apreciați gradul de implicare a comunității în procesul de identificare a necesităților?
- ✚ Cum apreciați gradul de implicare a comunității în procesul de colectare a contribuțiilor comunității?
- ✚ Cu ce dificultăți v-ați confruntat în procesul de aprobare a sub-proiecturilor?
- ✚ Cum le-ați depășit?
- ✚ Cu ce dificultăți v-ați confruntat în procesul de implementare a proiectului?
- ✚ Cum le-ați depășit?
- ✚ Ce s-a schimbat după realizarea proiectului?
- ✚ Care sunt dificultățile cu care vă confrunțați la moment în promovarea accesului copiilor la educație preșcolară de calitate?
- ✚ Dacă ați demara din nou acest proiect, ce ați schimba?